

Ե. Հաւաքել գիտակցող անդամներ 15 տարեկանից բարձր և շաբաթը մի անգամ ժողով մտնեալ, ժողովրդի կրթութեան համար ստանձնուաւ:

Զ. Միութեան նիւթական արհեստներու ամեւնազլխաւոր միջոցն է հողագործութիւնը, ուստի պէտք է սեփական գետին ունենալ:

Ը. Ընտրել մի յանձնախումբ, որի պարտականութիւնը պիտի լինի զբաղել թատրոնական խնդրով: Տարին 1-2 անգամ, ձմեռ ժամանակ, ներկայացումներ տալ միջնավայրի համապատասխան: Ներկայացման հասոյթը յատկացնել գրադարանի օգտին:

Ը. Աշխատել վերջ տալ ժողովրդի միջի վէճերի, այլ և հակառակ կուսակցութիւնները միացնել և տալ հաւասար ուղղութիւն:

Թ. Աշխատել ժողովրդի մէջ զբաղէտների թիւը չափազանցել, տալով նրանց հայրենասիրական և ազգասիրական ուղղութիւն:

Ժ. Աշխատել ժողովրդի միջից վերացնել տիրող նախապաշարութիւնները, բերել տալով նրանց դէմ պայքարող գրքեր:

Ընկերութիւնն ունի մի փոքրիկ գրադարան, ուր կայ մօտաւորապէս 100 հատոր հայերէն գրքեր: Ընկեր. անդամները շաբաթը մի անգամ տալիս են դասախօսութիւններ:

Գիւղի ունի երկու քեաղաւուղա, Պ. Պ. Գասպար Աստածատրեան և Սիմէոն Մանասէրեան: Սրանցից առաջինը հին հայեացքներով ու զանապարհներով տոգորած տանուտէր է և ունի 15 հարզար թուանի կարողութիւն, որ ձեռք է բերել հարստահարութեամբ, փչացնելով գիւղացիներից մէկին կամ միւսին: Աժմ գիւղացիները պարտական են նրան 5-600 թուման փող և 600 լիտր ցորեն: Շնորհիւ իր հարստութեան՝ գիւղում մեծ որոշ հեղինակութիւն է ձեռք բերել: Երկրորդ քեաղաւուղան աղքատ, բայց գիտակից մի անձնատրութիւն է, որ սակայն իր աղքատութեան պատճառով չի կարողանում որոշ գէր կատարել գիւղացիներից ցաւու կեանքում:

Գիւղի ունի երեք կրպակ և երկու ջրաղաց: Գիւղի հիւսիսային կողմը, 500 քայլ հեռավորութեան վրայ փռած է գերեզմանատունը, որտեղ թաղած է պարսկահայ յայտնի աշուշ Ալլահի ի ղի ի ղի, որի հողակցտի վրայ դրած է անտաշ և անպանծոյ մի քար, առանց արձա-

նագործեան: Իսկ գիւղի հարաւ - արեւմտեան կողմը, քառորդ ֆարսախ հեռավորութեան վրայ ընկած է խանի դաշն. դա եւրոպական ճաշակով կահաւորած աղիւսաշէն մի շինութիւն է, որ կառուցած է գիւղացիների արիւն - քրտիկով: Ղաշէից մինչև գիւղը զարդարած է ծառուղիով: Այս գիւղը նոյնպէս ենթակայ է թափառաշրջիկ դաշնի զօրքերի ասպատակութիւններին, որոնք իրենց գինւած խմբերով լեռներից գիւղն են իջնում և հանդից տանում գիւղացիների ոչխարները կամ գիւղերով մտնում են նրանց արտերը և հունձը աւարի տալիս:

Վիկենեա

ԱՐԱՐ ԵՐԵՄԵԱՆ

(Շարումակելի)

ՀԱՅ ԶԵՌԱԳԻՐ ՂՈՒՐԱՆ ՄԻ Ի ՀՆԴԻԱՍ

(Թրգ. Ստեփաննոս Վարդգէսի Իւլիսիոս)

(Շար. տես Բազմ. 1924, էջ 166)

Այդ ի վկայութեան Առաքել վարդապետի ի յայտ գալ, թէ եկն Ստեփաննոս իլովեցի ի վանս անդ սրբոյն Էմմանուէլ յաւուրս կաթողիկոսութեան փիլիպպոսի՝ որ ամբարձեալն էր ի զահն հայրապետական յերեքստասաներորդ աւուրն Յուլարի յամին 1633, փիլիպպոս կաթողիկոս էր նոյնպէս որ ձեռնադրեալ զնա հետ մեա գիշխանութիւն վարդապետականը ըստ բանից Դարիթեցոյն: Եւ ի բանից Առաքելի իմանամք թէ յետ ձեռնադրութեան, Ստեփաննոս վարդապետ փայլեցաւ յասպարիզին Հայ գրագիտութեան և արկեալ զւրեաւ զմաշկեակն ամենեւեմ թարգմանչաց մերոց սկսաւ ճոխացուցանել զՀայ լեզուն. ուրեմն յոյժ հաւանական թուի թէ թարգմանեցաւ և Դորանս այս առ կենդանութեամբ կաթողիկոսին և յառաջ քան զամի 1655, յորժամ հանգեաւ ի Տէր փիլիպպոս կաթողիկոս: Ուրեմն ըստ ամենայն հաւանականութեան թարգմանութիւնս այս կատարեցաւ յամին 1650՝ կամ փոքու իմն յառաջ կամ յետ կիսոյն 17րդ դարուն:

1. Տէս մեր յօդածը Վիկենայի «Հաղթն Ամս. րեպոյի» մէջ, 1924 թիւ 5-6, Մայիս-Յունիս, Ա. Ե.

Սկսանի Ստեփաննոս վարդապետ ըզ-
թարգմանութիւն Ղօրանին այսպէս.

«Այս է գիրք օրինաց հազարացոց կամ
խմայելացոց որ կոչի Ղուրամ, այսինքն
հաւաքումն պատուիրամաց»:

Աղօթք? առա որ է գրութի առաջին

«Ողորմածի և բարեբարի Աստուծոյ
«բնաւից ըստեղծողի որում սպասէ օրն
«վերջինս. Ուխտի մաղթմանաց խոնար-
«հեացուց երկիրպագանել նամ, զձեռնկա-
«լութիւն և զպարզէն շաղաց և զա-
«ւանդն որ զմեզ մտերիմս, և ո՛չ երբէք
«թշնամիս և ո՛չ մոլորեալս առ ինքն
«ձգեաց, միշտ անդադար ի միտ առցուց:

Այլ բարգմանութիւն

«Յանուն Աստուծոյ ողորմածի զթածի,
«զոհութիւն Աստուծոյ Տեառն բնաւից,
«ողորմածի զթածի, զատաւորի աւուրն
«դատաստանի: Զքեզ աղաչեմք, ի քեզ
«յուսամք. Առաքեա զմեզ ի ճանապարհ
«ուղիղ, ի ճանապարհ այնոցիկ զորս
«ընտրեցեր, և ոչ այնոցիկ որոց վերայ
«բարկացեալ ես և ոչ անհաւատից:

Այլ բարգմանիլ

«Յանուն Աստուծոյ ողորմածի բարե-
«բարի աստուածութեան Աստուծոյ թա-
«գաւորի յաւիտեանից ողորմածի և բա-
«րեբարի թագաւորի յաւուրն դատաս-
«տանի: Ո՛վ դուք ամենեքեան ծառայես-
«ցուք նմա ստուգիւ օգնեալ եղիցուք:
«Տէր ուղղեա՛ զմեզ ի կէտ ուղիղ, ի կէտ
«այնոցիկ ընդ որս հաճեցար առանց
«բարկութեան ընդդէմ նոցա, և ոչ մո-
«լորեացուք»:

Զեռագիրն է $8\frac{1}{3} \times 6$ մատնաչափ՝ և
ունի 594 էջս, մի մասն բոլորագիր և
միւս մասն նօտրագիր գրչութեամբ, սեւա-
մեկանաւ և կարմիր գլխագրովք ի վերայ
յղկեալ թղթոյ:

Թարգմանիչ մեր բանիրուն ունի բա-
զում լուսանցադրութիւնս յընթացս իւրոյ
գեղեցիկ թարգմանութեան, յորոց քանի մի
կտորս աւելորդ չհամարիմ դնել աստանօր
ի ծանօթութիւն ընթերցողաց իմոց:

Եւջ 355. Վասն կուսին Մարիամու
կամի ասել՝ բայց ամբարշտարար:

Եւջ 342. Ասէ թէ քրիստոնեայքն փո-
խեցին զաւետարանն որ է սուտ:

Եւջ 361. Նման զնման սիրէ:

Եւջ 375. Աստուած ոչ բռնութեամբ
ածէ ի հաւատ:

Եւջ 383. Վասն ուղտու առասպել
ասէ:

Եւջ 385. Զինքն զովէ որ չէ ընդու-
նելի:

Եւջ 397. Փոխանակ դստեր փարաւոնի
կին դնէ որ է սուտ:

Եւջ 401. Զաստուած մէկ ասէ և բազ-
մաւորակի խօսի և զինքն զործակից Աս-
տուծոյ դնէ, տես զանմտութիւնն:

Եւջ 418. Ասէ թէ աշակերտաց Ղու-
րանի ոչ է պարտ լինել խօսակից ան-
հաւատից:

Եւջ 421. Բանք ո՞վ վկային վասն քո,
եթէ ճշմարիտ են դու մի գովեր զքեզ:

Եւջ 425. Տես զհերձուածն որ ասէ
զհոգի մարդոյ ի հոգոյն Աստուծոյ դնէ:

Եւջ 431. Զոր ոչ կամիս լինել քեզ
այլում մի առներ, ապա դու Մահմէտ
վասն էր այլոց կանանց ցանկաս:

Եւջ 431. Զկնի այսքան ջանի վասն
այժմ կանանց զովէ զողջախոհութիւն ծած-
կելով զիւր վավաջոտութիւն որ ժԳ կա-
նայս ունէր:

Եւջ 432. Մահմէտ վերջին մարգարէ
դնէ զինքն:

Եւջ 432. Զինքն զովէ և մարգարէ
ասէ:

Եւջ 433. Ո՛վ անաստուած օրինաց
և գարշելի վաւաջոտութեան զիարդ հա-
կառակ ասէ ամենայն մարգարէից և զԱս-
տուած կամակից դնէ իւր չար խիտիցն
կացուցանէ:

Եւջ 433. Տես զօրէնս արձակելոյ զկա-

նայս որք ո՛չ Մովսիսի և ո՛չ մարդկային բնութեան համաձայնին:

Ելք 434. Տես զգործ մարգարէին այլոց կանայք ինքն ստնու և իւր կանանցն ոչ թողու մարդ տեսանել:

Ելք 441. Զինքն կոչէ պտտգամաւոր ճշմարտութեան և ի ճշմարտութենէ հեռի է:

Ելք 445. ԶԴուրանն կոչէ ժառանգութիւն բարի մարդկան:

Ելք 447. Միայն զինքն և զԴուրանն զովք տես եթէ ոք ի մարգարէից այսպէս արար:

Ելք 451. Տես զի սուտ ասէ քանզի զԴուրան ոտանաւոր գրեաց:

Ելք 457. Ո՛վ ամբարշտութիւն, զծնունդ Աստուծոյ մարմնաւոր իմանայ:

Ելք 462. Մարդ մարմնաւոր և մարմնաւէր զմարմնոյ խորհի և մարմնաւոր հեշտութեանց ցանկայ որպէս Մահմէտ և իւրքն, աւաղ կուրութեան մտաց:

Ելք 462. Ոչ ինչ ունի հաստատ այլ որ ինչ ի միտս եկն գրեաց:

Ելք 462. Անմիտն զանմտութիւն խօսի զի արդ բազում անգամ զնոյն ասէ:

Ելք 470. Բազում անգամ ասաց թէ Աստուած միայն դատէ, իսկ այժմ զհրեշտակս դատաւորս կոչէ:

Ելք 471. Ի Ղուրանին երդնու որ յԱստուծոյ տուեալ է նմա:

Ելք 485. Տես զանհաստատ միտս և զրանս սորա զի ոչ ինչ ըստ կարգի խօսի:

Ելք 494. Զորդին Աստուծոյ ուրանայ:

Ելք 499. Ասէ թէ Ղուրանն Աստուծոյ ձեռամբ գրեալ է:

Ելք 501. Երդնու թէ ինքն ոչ արար զԴուրանն:

Ելք 501. Եթէ ոչ զիտես զինչ պիտոյ է ասնել քեզ, ապա ինչպէս մարգարէ ես:

Ելք 503. Դեքն ի ձեռն Ղուրանին դարձան, քան զայս զինչ աւելի սուտ:

Ելք 504. Վարձն զինուորութեան ըզրախտն տայ:

Ելք 505. Զգիրին և զմեղրն յիշէ ի մէջ զրախտին և կաթն այլ տես որ զինին հալալ է ասէ Մահմէտն:

Ելք 518. Տես թէ յինչ իրա երդնու որք են երազ տղայոց:

Ելք 519. Այսպիսի դրախտն վաւաշտտաց և մարմնաւորաց է փափագելի:

Ելք 520. Երդնու թէ յերկինս յափշտակեցաւ և անդ ուսաւ զխորհուրդս զայս սոսիկ: Տես զստութիւնն:

Ելք 527. Տակաւին ի զրախտին պորտոյ և ցանկութեան ծառայեցեն, կորիցէ այսպիսի երանութիւն:

Ելք 528. Ամենայն ինչ սուտ և ներհակ Աստուածային զրոց:

Ելք 434. Զայս ընդէր մահմետականքն ոչ պահեն եթէ Ղուրանին հաւատան:

Ելք 540. Ոչ է պարտ ընդունել զօտարս յուսմանէն Մահմէտի, զի մի զիտասցեն զխորհուրդս աղանդոյն:

Ելք 543. Քրիստոսն զուշակեաց թէ Մահմէտն զալոց է. արդարեւ ասաց թէ եկեացեն սուտ մարգարէք:

Ելք 545. Զհրէյայս նմանեցուցանէ զրակիր իշոյ:

Ելք 549. Վասն արձակելոյ զկանայս և զու տես զիզամուրութիւնն Մահմէտի:

Ելք 559. Եթէ օր Տեառն հեռի է Ծմբաձոր, ապա ընդէր բազում անգամ ասէ ի մօտոյ զալոց:

Ելք 560. Տես զըզլախոհութիւնն Մահմէտի ոչ զինչ ասէ:

Ելք 563. Տես զստութիւնն իրր թէ յառաջ սովոր էր ելանել յերկինս՝ յետոյ նմա փակեցաւ:

Ելք 570. Տես զինին որ Աստուած ի զրախտին տայ զխմրդ ասնն մահմետականքն թէ զգիրին հարամ է արարեբ Մահմէտն:

Ելք 593. Ոչ զաղարի ուրանալոյ զորդին Աստուծոյ:

Աւաղ անգառնալի և յաւէտ անփոխարինելի կորստեանս և ո՛վ զիտէ թէ ո՛րքան այսպիսի հազուագիւտ ձեռագիրք կորեան ի նշդիկս և անկան ի ձեռս օտարաց և անարժանից յերեսաց ողբալի անտարբեւրութեան արդի Հնդկահայոց, անարժան յաջորդացն ասեմ Շափրեանի, Շաբու-

նեանի, Ավդալեանի, Թադեադեանի և Գալուցեանի:

Յակոբ Շահան Ջրպետեան զրէնքն երբեմն ի գերահռչակ փարէզ քաղաքէ առ Սէթ Սամ ի Մարդաս Հնդկաց՝ խնդրելով ի նմանէ տալ ինքեան ծանօթութիւնս զազգէ և զհայրենիաց զի յայնժամ Մարդաս և Կալկաթա կեդրոնը էին Հայ զրազիտութեան՝ ազգային դպրոցօր, տպարանօր և լրագրօր, իսկ զարդիս չկայ և Հայ լրագիր մի կամ տպագրատուն իսկ ի համօրէն Հնդկաստան, ուր ծնաւն Հայ լրագրութիւն յամին 1794: Լեալ են ի Մարդաս երբեմն տպագրատունը Շամրեանի, Շմաւոնեանի և Աշաւէլեանի, և ի Կալկաթա գտանէին Հայ տպարանը Տէր Յովսէփայ, Աւետ Զնթուրի, Մարդասի-րական Ճեմարանի, եպիսկոպոսական Ճեմարանի, Մկրտիչ Միսիրոսարաց, Արարատեան ընկերութեան, Պօլոսի վէճիկեան կոստանդնուպոլսեցւոյ և Խաղկեան Աւագ Քահանայի, իսկ այսօր Հնչումարի և հետը Նոցին անհամ: Զինչ այլ քեզ յոյս Հայութեան ի Հնդկիս ո՞վ Հայ ազգասէր, զի կորեաւ այն ի վիճօտարամոլութեան յորմէ հետէ մոռացաւ զիւր լեզու մայրենի և սկսաւ Բահադու երկիր պազանել: — Այստե՛ս:

ՄԵՍՐՈՒՆ Բ. ՍԵԹԵԱՆՑ

ԹԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋԷ ՈՐԳԵՐԸ ԶՆՋԵԼՈՒ

ՄԷՋՈՑՆԵՐ

○

Պէտք է դգալիկ մը մանանեխի (senape) ալիւր լեցնել ամէն 5 լիգր ջուրի մէջ, և լուծուելէ վերջ՝ ոռոգել անով Թադարնեբը: Ոչ մէկ կերպով բոյսերը չեն ֆնասուիր անկէ:

Նոյն նպատակին կրնայ օգտակար ըլլալ՝ միւրճելով ծխախոտի տերեւ ջուրի մէջ, քիչ մ'ալ մուր աւելցնելով: Պէտք է այս բաղադրութիւնը սրկել վտանգուած բոյսին վրայ, իսկ արմատներն՝ ոռոգել:

ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԶԵՌԱԳԻՐԲ

Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ ՎԱՆՔԻՆ

ԺԳ.

ՀԷՔԻՄԱՐԱՆ, ՍԻՄԷՈՆ ԿԱՄԱՐԿԱՊՅՈՒ

(Շար. տես Բազմավէպ, 1924 էջ 169)

*

Քանի մը փոքրիկ պրակներ ալ կը յատկացնէ՝ Վասն Եւանոց Հիսուհոյ վերանագրով, և ասոնց մէջ կը գրէ լատենալու հակամէտ հիւանդին կամ մեռնելու մօտ եղողին ներկայացուցած նշանները ու կ'ըսէ.

« Երբժամ առ հիւանդն մտանես, զաջ
« ձեռն բռնէ, և տես զմաձաս երակն, աշ-
« սիկքն զնազն, քէ տեսանես որպէս փող
« մի սէ ի ձախտն, նա մահոռ է հիւանդն »:

« Թէ չեմք ցառ լինի և զոյնն սպիտակ
« որպէս առողջ մարդոյ նա բարի ելան է.

« Թէ հիւանդն քան լինի և աչքն ի բաց,
« կամ քերտն՝ նա մահոռ է.

« Թէ հիւանդի գլխին ի վայր կնակ քրտնի,
« և շուտ ցամբի և քրտինքն պաղ լինի նա
« մահոռ է.

« Դարձնալ առ ցոյն ի վերայ կանաչ
« խոտուն ելունց տուր և վաղն տես քէ խոր
« գունովն է խոտն նա՞ կա գրի, և քէ ղեղ-
« ներ է մեռանէ.

« Թէ թնոքիւնն աշակոյման վրայ քան
« լինիլն սիրէ աղէկ է.

« Թէ ցոյն հիւանդին պղտոր լինի և դե-
« դիւն՝ և կարմրացոյն հարկանէ, նա ցառն
« յարեանէ է.

« Ապա քէ թաքիլնի գունով լինի որ ոչ
« ձնամակ, և ոչ դեղին և ոչ կարմիր, գի-
« տացիր որ բարի ելան է.

« Ապա քէ կարմրային տակն զերդ սեռ
« մազեր, և զերդ տուրտին (այսինքն բօր-
« բոռ, և է մրտար) նստի՝ չէ աղէկ.